

Szám: 7001/13—1973.

* 2373

A

**BM TERV- ÉS PÉNZÜGYI CSOPORTFŐNÖK
T Á J É K O Z T A T Ó J A**

Budapest, 1973. évi december hó 19-én.

Tárgy: A hivatásos állományúak és a hadkötelezettség alapján katonai szolgálatot teljesítők életének, testi épségének, vagy egészségének szolgálati kötelekkel összefüggő sérelméből eredő károk megtérítésére vonatkozó szabályokról.

45-4-5/74-re cikkeve

45-9-6/74

36 d.

81

Thy's et. (5)
4.5.24
3
↓
1. akadémia
Nalw
kelezes
kedvence

Szám: 7001/13—1973.

A

BM TERV- ÉS PÉNZÜGYI CSOPORTFŐNÖK T Á J É K O Z T A T Ó J A

Budapest, 1973. évi december hó 19-én.

Tárgy: A hivatásos állományúak és a hadkötelezettség alapján katonai szolgálatot teljesítők életének, testi épségének, vagy egészségének szolgálati kötelekkel összefüggő sérelméből eredő károk megtérítésére vonatkozó szabályokról.

45-9-6 / 44

Szám: 7001/13—1973.

T Á J É K O Z T A T Ó

Tárgy: A hivatásos állományúak és a hadkötelezettség alapján katonai szolgálatot teljesítők életének, testi épségének, vagy egészségének szolgálati kötelekkel összefüggő sérelméből eredő károk megtérítésére vonatkozó szabályokról.

A szolgálati feladatok teljesítése során a biztonsági követelmények mellett is előfordul, hogy egyesek sérülést szenvednek, vagy életüket veszítik.

A sérelmet szenvedett részben vagy egészben, ideiglenesen vagy véglegesen elveszti szolgálat- (munka-) képességét, ezért magának és családjának vagyoni kára keletkezik. A kár több vonatkozásban is jelentkezik; a sérült keresete — munkaképességének csökkenése miatt — nem éri el a korábbi szintet, személyes tárgyai a sérülés során megrongálódnak vagy tönkremennek, valamint a sérült esetleges ápolása, jogos többlet igényeinek kielégítése végett hozzátartozói is nagyobb kiadásra kényserülhetnek.

A kár egy része a társadalombiztosítási szolgáltatások (baleseti járadék, temetési segély, árvaellátás stb.) révén megtérül. A szolgálati feladatok ellátása során sérelmet szenvedett személy, illetőleg ennek következtében családtagjai károsodását azonban — a jogos mértékig — teljes egészében ellensúlyozni kell.

Ezt a célt biztosítja az 1971. évi 10. számú tvr., a 49/1967. (XI. 22.) Korm. számú rendelet, az 1/1967. (XI. 22.) HM—BM—

PM—IM számú rendelet és a 10/1973. számú belügyminiszter-helyettesi utasítás. Ezek főbb rendelkezéseit ismerteti a tájékoztató.

A tájékoztató útmutatást kíván nyújtani a sérelmet szenvedetteknek és hozzátartozóiknak, hogy adott esetben könnyebben igazodjanak el igényük előterjesztésénél. Segédeszköz a vezetők (parancsnokok) és a kártérítési ügyek intézésében résztvevők kezében.

A kártérítés elbírálásának gyorsítása minden érdekelt kötelessége. Ezért fontos a gyors adat- és tényközlés, a jogszabályban előírtak betartása.

A vezetők (parancsnokok) fordítsanak kellő gondot arra, hogy az érintett rendeleteket beosztottaik — rajtuk keresztül hozzátartozóik — megismerjék, jogaikat a jogszabályi előírásoknak megfelelően képesek legyenek gyakorolni.

A kártérítési eljárás lefolytatásánál is szem előtt kell tartani, hogy arra illetéktelen állami, szolgálati titok birtokába ne jussanak, a hivatalból tudomásra jutott titkokat az általános szabályoknak megfelelően megőrizték.

Kártérítési felelősség

A BM testületek hivatásos állományú tagjának — halála esetén hozzátartozójának — a Belügyminisztérium (belügyi testület, szerv, a továbbiakban: testület) megtéríti azt a kárt, amely életének, egészségének, vagy testi épségének sérelmével kapcsolatban keletkezik, amennyiben a sérelem összefügg a szolgálati kötelem teljesítésével.

Ugyanez a szabály vonatkozik mindazokra, akik a hadkötelezettség alapján sorkatonai, ideiglenes tényleges (ún. tartalékos) katonai szolgálatot teljesítenek, tartalékos tisztképzésben részesülő növendékek, vagy hallgatók, valamint az 1960. évi IV. tv. 29. §-a alapján különleges katonai szolgálatot teljesítenek, továbbá az önkéntes rendőrökre, amennyiben e feladatok végzése során szenvednek balesetet. (A továbbiakban a felsoroltak: „testületi tag” fogalommal jelölve.)

Hozzátartozónak kell tekinteni az elhalt azon családtagjait, akiket életében eltartott, vagy akiknek eltartásáról anyagilag

rendszeresen gondoskodott, illetve gondoskodnia kellett volna, függetlenül attól, hogy ez saját háztartásában vagy azon kívül történt. (Pl.: özvegy, gyermek, unoka, szülő, nagyszülő, testvér stb., a továbbiakban: hozzátartozó.)

A sérelem szolgálati kötelemekkel összefüggő esetei

Szolgálati kötelemekkel összefüggő az a sérelem, amely a testület tagját az alább felsorolt tevékenységek közben, vagy következtében érte:

- az egység (intézet, szerv) kiképzési terve, illetve a napi-rend szerinti kötelező foglalkozások végrehajtása (pl.: kötelékrendezés, továbbképzés, lövészet stb. közben történt baleset),
- ór-, vagy ügyeleti szolgálat ellátása (járőrszolgálat),
- munkára vezénylés esetén munka-, továbbá az egység belrendjével kapcsolatos tevékenység (pl.: körlettakarítás, ablaktisztítás),
- a parancsok (utasítások) vagy intézkedések végrehajtása (pl.: határsértő, bűnöző elfogása),
- a parancsnokok, továbbá a társadalmi (párt, KISZ stb.) szervek által szervezett társadalmi, kulturális és sporttevékenység végzése, illetve az azon való részvétel (pl.: löverseny, sportverseny közben történt baleset),
- a hadkötelezettség alapján szolgálatot teljesítők tekintetében, beosztásával kapcsolatos gyakorlati ismeretek, készségek elsajátítása érdekében önszorgalomból végzett kiképzési tevékenység (pl.: a katona szabadidejében a fegyver összerakásának, szétszedésének gyakorlása közben szenved balesetet),
- az eskü és a szabályzatok alapján elvárható tevékenység (pl.: a katona kimaradása közben égő házból mentést végez és közben megsérül).

A szolgálati kötelemekkel összefüggő az a sérelem is, amely a testület tagját saját gépjárművének szolgálati utazáshoz — jogszabályban meghatározott módon — történő igénybevétele esetén érte.

A szolgálattal való összefüggés megállapítása

A sérelem szolgálati kötelmekkel való összefüggését — a kártérítés vonatkozásában — elsőfokon:

- a hivatásos állományúak, önkéntes rendőrök vonatkozásában a minisztérium központi szerveinél a csoportfőnökök, illetve önálló osztályvezetők, a testületi szerveknél az országos parancsnok, a Kormányórság parancsnoka, a megyei (budapesti) rendőr-főkapitány a szolgálati hely szerint illetékes BM orvos (egészségügyi szerv) véleményének meghallgatásával,
- a hadkötelezettség alapján szolgálatot teljesítők esetében — a szolgálati hely szerint illetékes BM orvos véleményének meghallgatásával — az egység parancsnoka állapítja meg.

Az elsőfokú határozat ellen a belügyminiszterhez lehet fellebbezni. A fellebbezést az állományilag illetékes szerv parancsnoka, a másodfokú döntés előkészítése végett a BM Terv- és Pénzügyi Csoportfőnökséghez küldi meg.

A kártérítési felelősség formája

A szolgálati kötelmek teljesítése közben, vagy következtében bekövetkezett sérelemért a testület vétkesség nélküli felelősséggel tartozik. Ennél a felelősségnél nincs jelentősége annak, hogy a károkozás a testületnek felróható-e, mert a testületnek a kárt akkor is meg kell térítenie, ha a károkozásban vétkesség nem terheli. Ez a fokozott felelősségi rendszer azt szolgálja, hogy a testület tagjai egészségének, testi épségének megóvása érdekében minden lehetséges intézkedést tegyen. Úgy szervezze a szolgálatot és biztosítsa a munkavégzés személyi, dologi, technikai, biztonsági stb. feltételeit, hogy a sérelmet kiváltó okokat a lehetőség határain belül kiküszöbölje.

A felelősség alóli kimentés esetei

A vétkesség nélküli felelősség azt is jelenti, hogy a testület a szolgálati kötelmek teljesítésével összefüggésben keletkezett

sérelem esetén csak akkor mentesül a kártérítési kötelezettség alól, ha bizonyítja, hogy

- a kárt szolgálati kötelmek (a szerv működési) körén kívül eső elháríthatatlan ok idézte elő, vagy
- a kárt kizárólag a testületi tag elháríthatatlan magatartása okozta, vagy
- a szolgálatvégzéssel együttjáró foglalkozási megbetegedés esetén a kár a testület működési körén belül elháríthatatlan volt.

A szerv működési körén kívüli elháríthatatlan okon alapuló mentesüléshez megkívánt követelmény, hogy mind a külső ok, mind annak elháríthatatlansága bizonyított legyen.

Külső oknak minősül minden olyan emberi, állati, vagy természeti erőttől eredő hatás, amely a testületen kívüli, illetőleg a testülettől idegen.

Elháríthatatlan az a hatás, amelynek bekövetkezését egyáltalán nem lehet megakadályozni, vagy bár elvileg megakadályozható lenne, de az ahhoz szükséges személyi, anyagi, műszaki, technikai eszközök vagy nem állnak rendelkezésre, vagy ha igen, az esemény váratlansága miatt nincs idő az igénybevételekre.

(Pl.: A szerv működési körén kívül eső és elháríthatatlan ok idézi elő a balesetet, ha testületi tag szolgálati viszonya alapján kiküldetésben utazik vonattal és vasúti karambol folytán megsérül, vagy ha szolgálatát teljesítő rendőr télen a síkos, jeges járdán megcsúszva, balesetet szenved.)

A testületi tag kizárólagos és elháríthatatlan magatartásán alapuló mentesüléshez a testületnek bizonyítani kell, hogy a károsultnak azt a tevékenységét, amely a kárt előidézte, nem akadályozhatta meg, nem háríthatta el és, hogy a kárt kizárólag a károsult ezen tevékenysége okozta. A kizárólagosság kérdésében nem játszik szerepet, hogy a kárt előidéző magatartás vétkes, vagy vétlen volt-e.

(Pl.: A testületi tag kizárólagos és elháríthatatlan magatartása idézi elő a balesetet akkor, ha a szolgálatot teljesítő gépkocsizó járőr a közlekedési szabályok megsértésével közlekedési balesetet okoz és eközben balesetet szenved, vagy ha a testületi tag szolgálatát az ellenőrzést kijátszva szabály-

zat ellenesen, vagy nem a parancsnok utasításának megfelelően látja el és emiatt következik be a baleset.)

Ha a testület a felelősség alól magát teljes egészében kimenteni nem tudja, így a kárt előidéző oknak a működési körén kívüli elháríthatatlanságát, vagy a testületi tag kizárólagos elháríthatatlan magatartását nem tudja bizonyítani, mentesül a kár része alól, amelyet a testület tagja vétkes magatartásával okozott. A kárviselés aránya a testületi tag vétkes közrehatásának mértékétől függ és a közrehatást a testület tartozik bizonyítani.

(Pl.: A testület tagjának vétkes magatartása alapján részben mentesül a testület a kár megfizetése alól akkor, ha a testület tagja, a közvetlen parancsnok tudtával, szolgálatát felelőtlenül az utasítások megszegésével látja el, és eközben éri a baleset.)

A szolgálati helyre történő utazás közben bekövetkezett balesetért szintén nem felelhet a testület, mert nincs módja annak elhárítására. Felelnie kell viszont, ha az utazás saját, vagy általa igénybevett szállítóeszközön történt. [A társadalombiztosítás szabályai szerint az úti baleset viszont akkor is szolgálati (üzemi) és ellátásra (baleseti járadék, rokkantsági nyugdíj stb.) jogot adó, ha szolgálatba menet, vagy onnan jövet a legrövidebb úton, de nem testületi, vagy a testület által igénybevett szállítóeszközön történt.]

Felel viszont a testület az önkéntes rendőr szolgálati (ténykedési) helyére történő oda-visszautazás során keletkezett sérüléséért, ha az utazás a szolgálat érdekében saját, vagy az általa igénybevett és vezetett járművön, de nem menetrendszerinti, vagy közhasználatú járművön történik (pl.: ha villamoson, vagy autóbuszon, vagy taxin történik, akkor nem felel a kárért.)

Népgazdasági munkára, szocialista szervhez munka végzésére vezényelt testületi tag balesetéért a testület kárfelelőssége ugyanúgy áll fenn, mintha a baleset saját működési körében történt volna.

Ha a testület felelőssége a szolgálati kötelemekkel összefüggő sérelmekre vonatkozó jogszabályok szerint nem állapítható meg, de kívülálló személy, vagy szerv felelőssége igen, a testület tagja kártérítési igényét velük szemben a Polgári Törvénykönyv szabályai szerint érvényesítheti.

(Pl.: A baleset a szolgálati helyre menet, a villamos vezetőjének felrúgó karambol miatt következik be. Ebben az esetben a testület felelősségét nem lehet megállapítani, ellenben a testületi tag a Ptk. 345. §. alapján kártérítési igényvel léphet fel a villamos üzembentartója ellen. Vagy pl.: a járdán be nem temetett és figyelmeztető korláttal el nem látott, kivilágítatlan helyen lévő gödörbe lép a futárszolgálatban lévő rendőr. Bár szolgálata közben történik a baleset, de a testületnek nem feladata és módjában sincs a járdán lévő gödör betemetése, figyelmeztető tábla elhelyezése, ezért mentesül a kártérítés alól, viszont a járda karbantartására kötelezett szerv felelős a károkozásért.)

A kár körének meghatározása és kiszámításának módja

Általános elvek és szabályok

Szolgálati kötelemekkel összefüggő sérelem esetén a testület a tagjának — halála esetén hozzátartozójának — mindazon kárt megtéríti, amelyek a sérelem folytán, vagy annak következményeként keletkeztek. Megtéríti az elmaradt jövedelmet, dologi károkat, valamint a sérelemmel kapcsolatos költségeket és kiadásokat.

A sérelemből eredő kár körének meghatározására és kiszámításának módjára a 4/1967. (VI. 8.) MüM számú rendelettel módosított 2/1964. (IV. 3.) MüM számú rendelet az irányadó.

A sérelmet szenvedettek (hozzátartozóik) kifejezetten csak a vagyoni káruk megtérítését követelhetik. A sérelemből származó kár felmerültét és összegét a testület tagjának kell bizonyítani.

A sérelmet szenvedettek (hozzátartozóik) kárenyhítési kötelezettséggel tartoznak. Ez azt jelenti, hogy a sérelem és az ennek folytán előállott károsodás után kötelesek minden elvárható megtenni annak érdekében, hogy a kár tovább ne növekedjen, illetőleg az csökkenjen.

(Pl.: A sérelmet szenvedett köteles magát alávetni olyan műtétnek, amely biztos eredményű, nem jár közvetlen életveszéllyel és állapotának javulását eredményezi.)

Kárcsökkentő tényezőként kell figyelembe venni mindazt a társadalombiztosítási szolgáltatást (pl.: táppénz, baleseti járadék, rokkantsági nyugdíj, özvegyi nyugdíj, szülői nyugdíj, temetési

segély stb.), amelyet a sérelmet szenvedett, vagy hozzátartozója a sérelemmel összefüggésben kapott. Kárcsökkenő tényező továbbá az az összeg, amelyet a testületi tag a sérelmet követően megmaradt munkaereje hasznosításával megkeres, a megrongálódott dolog értékesítéséből nyer, valamint a károkozás folytán megtakarított kiadásai.

A testület tagja által élet, vagy balesetbiztosításra kötött szerződés alapján kapott biztosítási összeget az elmaradt jövedelem és a baleseti járadék összegének megállapításánál figyelmen kívül kell hagyni.

A balesetből vagy foglalkozási betegségből eredő kártérítési igény három év alatt elévül. Az elévülés akkor kezdődik, amikor az igény esedékessé válik.

Járadékot — a 3 éves elévülési időn belül — csak hat hónapra visszamenőleg lehet érvényesíteni. Ha azonban a jogosult igazolja, hogy igénye érvényesítésében menthető ok gátolta, a hat hónapon túli igénye is érvényesíthető. (Ilyen menthető ok pl.: ez idő alatti külföldi kiküldetése, gyógykezeltetése.)

A kár fajai

Kártérítés címén általában:

- elmaradt jövedelemből,
  - a dolgok megsemmisüléséből, vagy megrongálódásából,
  - a sérelem kapcsán felmerült költségekből és kiadásokból,
  - a jövőben bizonyosan elmaradó jövedelemből
- keletkezett károk érvényesíthetők.

A) Elmaradt jövedelem

A sérelmek jelentős részében a testület tagja részben, vagy egészben átmenetileg, esetleg végleg, elveszti szolgálati, illetőleg munkaképességét, csökkent munkaképességűvé, keresőképtelenné válhat. Emiatt jövedelemvesztesége keletkezik.

A hivatásos állományúak elmaradt jövedelme Illetményvesztéség

A hivatásos állományú testületi tag szolgálatképtelensége alatt felgyógyulásáig, illetve állapota végleges kialakulásáig egészségügyi szabadságon van és teljes illetményben részesül, ezért illetményvesztésége nem keletkezik.

Végleges állapotának kialakulása után kára keletkezhet annak, akinek olyan munkaképességcsökkenése marad, hogy a sérülése előtti beosztását ellátni nem tudja, ezért egészségi állapotának megfelelő beosztásba kerül, de abban illetménye nem éri el a korábbi illetményét, vagy szolgálatképtelensége miatt rokkantsági nyugállományba helyezik és nyugellátása kevesebb a sérülést megelőzően kapott illetményénél.

Az összilletmény és az illetményvesztéség kiszámítása

Az össz- (átlag-) illetmény kiszámításánál valamennyi nyugdíjjárulék fizetési kötelezettséggel terhelt illetményrész és szolgálati feladatért kapott jutalmat, valamint az általános teljesítményi juttatást figyelembe kell venni.

A 30 napnál rövidebb időre eső illetményvesztéség kiszámítása esetén csak az illetmények összegét kell alapul venni, a jutalom teljesítményi juttatás nem vehető figyelembe.

Ha a jövedelemvesztéség tartama 30 napot nem haladja meg, a sérelem előtti naptári negyedév, egyéb esetekben a sérelem előtt egy év alapján kell a számítást elvégezni.

Ha az elmaradt jövedelem számítása szempontjából figyelembe jövő idő tartama alatt a jövedelemben tartós változás történik, csak a változás utáni időszakot lehet figyelembe venni.

(Pl.: a negyedév utolsó hónapjában illetményemelés történt, az átlagilletményt a felemelt bér figyelembevételével kell elszámolni.)

Ha az egészségügyi szabadság megszűnését követően a testületi tag munkaképessége maradandóan csökken és a csökkenés eléri, vagy meghaladja a 16⁰/₀-ot, a sérelem napjára visszamenőleges hatállyal a munkaképesség csökkenésének megfelelő mértékű társadalombiztosítási baleseti járadék jár. A baleseti járadék kárcsökkentő tényező.

Hadkötelezettség alapján katonai szolgálat teljesítők elmaradt jövedelme

A hadkötelezettség alapján szolgálatot teljesítők (a továbbiakban: katonák) a szolgálatuk tartama alatt általában nem szenvednek jövedelemvesztést, kivételt képeznek az új kiképzési rendszerű műszaki egységekhez beosztott katonák. A jövedelmük akkor csökken, ha munkaképességsökkenésük, vagy munkakép-telenségük leszerelésük után is fennáll. Ilyenkor:

- a munkaviszonyban állók és termelőszövetkezeti tagok táppénzes állományba kerülnek,
- a munkaviszonyban nem állók, a szabadfoglalkozásúak társadalombiztosítási segélyben részesülnek.

A munkaviszonyban álló, leszerelt katonák elmaradt jövedelme

A szolgálati kötelemekkel összefüggő sérelem miatt munkaképtelenné vált katona leszerelése után a munkaképessége viszszanyeréséig, illetőleg a végleges állapot kialakulásáig, táppénzes állományba kerül, mivel a szolgálati kötelemekkel összefüggő sérelem üzemi balesetnek minősül.

A táppénz folyósításának ideje alatt elesik mindattól a pénzbeni és természetbeni szolgáltatásoktól, amelyben a sérelem, illetőleg a bevonulás előtt — munkaviszonyára tekintettel — részesült.

(Pl.: munkabér, formaruha, tüzelőjárandóság stb.)

Táppénze a bevonulás előtti munkabérnél (jövedelemnél) kevesebb. Ezért igényt tarthat a táppénze és a figyelembe vehető

- pénzbeni és természetbeni munkabér, továbbá
- egyéb rendszeres, a keresőképessége esetén számára korábban is igénybevehető, nem bérjellegű, pénzbeni és természetbeni juttatások pénzértéke

közötti különbséget megtérítésére.

Nem követelhető azoknak a szolgáltatásoknak a megtérítése, amelyek rendeltetésük szerint csak a munkavégzés esetére járnak.

(Pl.: védőétel, védőital, kiküldetési díj stb.).

Az átlagkereset és a keresetveszteség kiszámítása

Az elmaradt jövedelem összegének megállapításánál az átlagkeresetbe a bérköltség és a részesedési alap terhére kapott minden pénzbeni juttatás beszámít. Így:

- a személyi alapbér,
- a túlóradíj,
- a pótlékok (veszélyességi, éjszakai stb.),
- jutalmak (természetbeniek pénzbeni értéke),
- a prémium és
- az év végi részesedés.

Nem vehetők figyelembe az átlagkereset számításánál:

- a szociális segély,
- a jubileumi jutalom,
- az újtási díj,
- a különélési díj,
- a kiküldetési díj és
- az egyéb költségtérítési díjak.

A jövedelemveszteség kiszámításának módjára a hivatásos állományánál ismertettek irányadók.

Ha a katona bevonulása előtt még egy hónapot sem állt munkaviszonyban, az elmaradt jövedelem kiszámításánál a vele azonos, ha pedig ilyen nincs, a hasonló munkakörű, szakképzett-ségű és gyakorlatú dolgozók — de legalább öt fő — átlagkeresetét kell alapul venni.

A katona bevonulás előtti munkahelye köteles közölni az átlagkereset számításánál figyelembe jövő időtartamok alatt elért és alapul vehető munkabér és egyéb jövedelmek teljes — nyugdíjjáruulékkal nem csökkentett — összegét havi bontásban, az év végi részesedés megjelölésével. Köteles közölni azt is, hogy a leszerelt és munkaviszonyban lévő dolgozója milyen összegű táp-pénzben részesült.

A mezőgazdasági termelészövetkezet és kisipari termelészövetkezet tagjai esetében az átlagkeresetet ugyanúgy kell kiszámítani, mint a munkaviszonyban állóknál.

A leszerelt, munkaviszonyban vagy termelőszövetkezeti tagsági viszonyban nem álló, ún. szabadfoglalkozású (pl.: kiskezreskedő, kisiparos, egyéni gazda) katonák elmaradt jövedelmét annak a jövedelemnek az alapján kell kiszámítani, amely után adóznak.

Ha az elmaradt jövedelem alapjául szolgáló átlagkereset, illetve jövedelem a havi 1 000,— Ft-ot nem éri el, vagy a katona bevonulása előtt jövedelemmel egyáltalán nem rendelkezett, úgy havi 1 000,— Ft-ot kell átlagjövedelemként figyelembe venni.

Népgazdasági munkát végzők elmaradt jutalma

Az új kiképzési rendszerű műszaki egység állományába tartozó katonák eredményes építőipari munkavégzés esetén rendszeres jutalomban részesülnek. A szolgálattal összefüggésben keletkezett munkaképtelenségük idejére — de legfeljebb tartalék állományba helyezésük napjáig — kérhetik az elmaradt jutalom megtérítését.

B) Dologi kár

A balesetet szenvedett testületi tag tulajdonát képező, vagy birtokában lévő dolgai, tárgyai a baleset következtében megrongálódhatnak, megsemmisülhetnek, vagy elveszhetnek. A baleset alkalmával jogszerűen magánál tartott dolgok, tárgyak megrongálódásával, megsemmisülésével, vagy elvesztésével keletkezett kárt a testület megtéríti.

Tárgyak rongálódása esetén — amennyiben értékcsökkenés nélkül kijavíthatók — kártérítésként a javítás költségét lehet igényelni.

Ha a javítás ellenére értékcsökkenés következik be, úgy a javítás költsége és az értékcsökkenésnek megfelelő kárérték igényelhető.

Ha a rongálódás olyan mérvű, hogy a tárgy kijavítása gazdaságtalan lenne, vagy lehetetlen, a teljes értéket kell téríteni.

Dologi kárként az az érték követelhető, melyet a tárgy a rongálódás idején képviselt.

(Pl.: új ruha, többször javított használt óra, stb.).

A kár összegének kiszámítása a kártérítés idején alapul-
vehető fogyasztói ár szerint történik.

(Pl.: a megsemmisült órát 1 200,— Ft-ért vásárolták, de
ugyanaz a típusú óra a kártérítés idején már csak 800,—
Ft-ba kerül, úgy az utóbbi árat kell alapul venni.).

A testületi tag halála esetén keletkezett dologi károk meg-
térítését a törvényes örökös (örökösök) követelheti.

C) Költségek, kiadások

A testület tagjának sérelme folytán különböző költségei, ki-
adásai merülhetnek fel, ugyanígy a hozzátartozóinak is. A bal-
eset következményeként, vagy annak elhárítása érdekében fel-
merült, indokolt és igazolt költségek, kiadások megtérítése igé-
nyelhetők.

Az indokolt költségek fogalomkörébe általában:

- a kórházi látogatási költség,
- az étkezés feljavítás költsége,
- az otthoni ápolás költsége,
- az egyéb költségek és kiadások,
- a hozzátartozók költségei

vonhatók.

Kórházi látogatási útiköltség

A balesetet szenvedett kórházi ápolása esetén a látogatással
felmerülő utazási költségeket a hozzátartozók részére megtérít-
hető.

Utazási költség címén a legolcsóbb díjszabású és legrövidebb
úton közlekedő jármű viteldíját lehet téríteni. Az utazási ked-
vezményben részesülőknél a kedvezmény figyelembe vételével
kell az összeget megállapítani.

A kezelő orvos által igazoltan súlyos, vagy életveszélyes sé-
rült látogatásakor az adott hely megközelítésére alkalmas leg-
gyorsabb járművet is igénybe lehet venni.

(Pl.: gyorsvonatot, helyben vagy egyébként meg nem köze-
líthető kisebb távolságokra taxit, autóbust, repülőgépet.).

Étkezés feljavítás és költsége

Ha a sérelem miatt a testület tagja nagyfokú vérvesztést szenvedett, fizikai és idegállapota leromlott, csonkolást vagy egyéb súlyosabb sérülést szenvedett, szüksége van — az átlaghoz képest — több vitaminra, fehérjére, tápanyagokban dús ételekre. Ezek beszerzésével felmerült kiadásainak megtérítését kérheti.

A feljavított étkezés biztosítása elsősorban a kórházi kezelés idejére vonatkozik, de egyes esetekben az otthoni ápolás idejére is indokolt lehet. Ennek eldöntése a konkrét eset vizsgálata során lehetséges, szükség esetén orvosszakértő meghallgatásával.

Az étkezés feljavítás egy napra számítható költsége általában tíz forint, de ez indokolt esetben lehet több és kevesebb is.

Az otthoni ápolás költsége

Az otthoni ápolásra szoruló magatehetetlen, vagy mozgásában jelentősen korlátozott testületi tag az ezzel kapcsolatos költség megtérítését akkor is kérheti, ha ezt a többletmunkát valamely családtagja végezte. A gondozási költséget járadékszerű formában is meg lehet állapítani, ha a sérült beláthatatlan ideig, vagy végleg magatehetetlen, vagy mozgásában korlátozott.

Az ápolás indokoltsága, időtartamának meghatározásában orvosszakértői vélemény a mérvadó.

Egyéb költségek és kiadások

Ha a sérelmet szenvedett balesete miatt földjét, vagy kertjét nem tudja művelni, s ezért napszámost kell igénybe vennie, a művelésre indokoltan és jogosan kifizetett összeg megtérítését igényelheti.

Ha a sérelmet szenvedett ápolása (otthoni) a fűtési idényre esik és állapotára tekintettel egész nap fokozottabban kell fűteni, ebben az esetben kérheti a többlet fűtési költség megtérítését.

Tartósan ágyban fekvő beteg a többlet ágynemű kopás, mosás, vasalás költségét igényelheti.

A sérelmet szenvedett egyedülálló testületi tag, amennyiben sérülése előtt háztartást vezetett, kérheti a mással elvégzetett háztartási munkákra kifizetett költségének megtérítését.

Hozzátartozók által érvényesíthető költségek és kiadások

Ha a sérelem következtében a testületi tag életét veszti, közvetlen hozzátartozója kérheti:

- a halálhírrrel,
- a temetéssel,
- a gyász és kegyelet kifejezésével

kapcsolatos költségei megtérítését.

Halálhírrrel kapcsolatos kiadások

Az elhalt közvetlen hozzátartozója kérheti a halálhírrrel kapcsolatos indokolt kiadásainak megtérítését. Ilyen kiadás lehet pl.: az esemény színhelyére, vagy a ravatalozás helyére való oda-, vissza utazás költsége és — a munkaviszonyban állók részére — az erre az időre eső keresetkiesés, távirat költsége stb.

Temetési költségek

E címen a temetéssel kapcsolatban keletkezett kiadásokat lehet igényelni, mint pl.: temetési költség, az elhalttal eltemetett ruha, koszorúk, a hozzátartozók a temetéssel kapcsolatos utazásának költségei és — a munkaviszonyban állók részére — az erre az időre eső keresetkiesés stb.

A halálesettel kapcsolatos társadalombiztosítási szolgáltatás összegét a kártérítés összegéből le kell vonni, ha pedig a temetési költségeket a testület fedezi — kár hiányában — költségtérítés nem állapítható meg.

A gyász és kegyelet kifejezésének költségei

A hozzátartozó ezen a címen gyászruhák vételével és az egyszerűbb sírkő állításával kapcsolatos költségeit kérheti.

A gyászruha ellenértékéért kifizetendő összegből azt az arányos részt le kell vonni, amelyet annak viselője egyéb ruháinak kimélése miatt megtakarít.

D) Jövőben bizonyosan elmaradó jövedelem pótlása (Járadékmegállapítás)

Ha a szolgálattal összefüggő baleset, vagy megbetegedés miatt a testület tagja korábbi beosztását, munkakörét nem tudja el látni és emiatt alacsonyabb munkakörbe kerülve jövedelemkiesése keletkezik, vagy ha rokkantsági nyugdíjba helyezik, kérheti elmaradt jövedelmének járadék formájában történő megtérítését. A kártérítés címén megállapított járadék összegéből le kell vonni a társadalombiztosítási szolgáltatásként részére megállapított és havonta kifizetett baleseti járadék, illetve rokkantsági nyugdíj összegét és csak az így megállapított összeg után még jelentkező kárát kell megtéríteni.

Ha a testület tagja szolgálati kötelemekkel összefüggő sérelem következtében életét veszti, a tartásra jogosult hozzátartozó — ráutaltságának megfelelően — az elvesztett tartás erejéig kérheti kárának járadék formájában történő megállapítását.

A hozzátartozók részére járadék megállapításának előfeltétele, hogy az elhalt életében eltartásukról gondoskodott, vagy egyéb eltartó hiányában gondoskodnia kellett volna.

A kártérítés során fizetendő járadék megállapításánál figyelembe kell venni azt a jövőbeni változást, amelynek meghatározott időpontban történő bekövetkezésével már előre teljes bizonyossággal számolni lehet.

(Pl.: az elhalt időközben egyszeri időmúlással magasabb szolgálati időpótlékot élvezett volna, magasabb rendfokozatba léphetett volna, vagy általános bérrendezés folytán magasabb bérösszeget állapítottak volna meg részére.).

A kártérítés megállapítása után a körülményekben bekövetkezett lényeges változások esetén (pl.: egészségi állapotváltozás, szakképesítés megszerzése miatt bekövetkező jövedelemváltozás) mind a testület, mind a sérelmet szenvedett a kártérítés újbóli megállapítását kérheti.

Ha a társadalombiztosítási szerv határozatában a testület tagjának rokkantsági nyugdíját megszüntetve baleseti járadékot állapít meg, de munkaképesség csökkenése miatt jövedelme még nem éri el a kártérítésnél figyelembe vehető átlagot, kérheti baleseti járadéka és átlagkeresete közötti különbözet megtérítését.

A kártérítési igény bejelentésének rendje

Ha a sérelemnek kártérítési szempontból a szolgálati kötelekkel való összefüggése jogerősen megállapítást nyert, a vezető (parancsnok) 30 napon belül köteles a testületi tag — halála esetén a hozzátartozója — részére a sérülés minősítéséről szóló értesítést, a kárigény bejelentésére vonatkozó felhívást és a kárigény bejelentésére szolgáló nyomtatványt kiadni. (A 10/1973. számú miniszterhelyettesi utasítás 2., 3., 4. számú melléklete.).

Az igénybejelentésben pontosan le kell írni, hogy a követelés milyen címen és milyen összegre irányul. Csatolni kell az igényt bizonyító okmányokat, vagy meg kell jelölni azokat, amelyeket más személy vagy szerv útján lehet beszerezni.

A károk egyes fajtáival kapcsolatosan általában a következő bizonyítékokat kell előterjeszteni:

a) elmaradt jövedelem esetében:

- az elmaradt jövedelem kiszámításának alapjául szolgáló átlagjövedelem megállapításához 30 napnál rövidebb tartamú jövedelemvesztés esetén a sérelem előtti naptári negyedév, 30 napot meghaladó tartamú jövedelemvesztés esetén pedig a sérelem előtti egy év teljes jövedelmét kell az egység, a munkáltató, a termelőszövetkezet, vagy a tanács VB adóügyi osztálya által kiadott igazolás útján beszerezni;
- ha a sérelmet szenvedett baleseti járadékban is részesült, a megállapító határozatot is csatolni kell;
- a munkaviszonyban és a termelőszövetkezeti tagsági viszonyban álló károsultak a társadalombiztosítási kifizetőhelytől beszerzett igazolással kötelesek bizonyítani a táppénzsegély folyósításának időtartamát és összegét;

b) dologi károk esetében:

- a megrongálódott, megsemmisült, vagy elveszett dolog a sérelem időpontjában képviselt értékére;
- a rongálódás mérvére, a kijavítás költségeire vonatkozó

számlákat, illetőleg erre vonatkozó szakértői véleményt stb.

c) költségek, kiadások esetében:

- útiköltségeknél a jegyeket, orvosi igazolást a sérült állapotáról, esetleges egyéb igazolásokat stb.;
- étkezés feljavításánál orvosi igazolást a feljavított étkezés szükségességéről és mértékéről;
- otthoni ápolásnál az ápolás tényét, mértékét, az azt végző személy megjelölését szolgáló igazolást (orvosi, tanács, tanúk stb.);
- többletfűtésnél annak szükségességét és mértékét bizonyító igazolást (orvosi, tanácsi stb.);
- egyéb esetekben a kiadás, illetve költség igazolását.

A kártérítési igénybejelentést annak a vezetőnek kell megküldeni, aki a kárigény bejelentésére vonatkozó felhívást kiadta. A vezető a kárigényt a sérülési jegyzőkönyvvel és javaslatával együtt felterjeszti — elbírálás végett — a BM Terv- és Pénzügyi Csoportfőnökséghez.

A vezető javaslatában térjen ki arra, hogy a sérelmet szenvedett mikor szerelt le. A sérelmet szenvedett vagy hozzátartozója részesült-e a sérüléssel kapcsolatosan segélyben, vagy más pénzjuttatásban, ha igen, mikor és milyen összegben.

A kártérítési igény elbírálásának rendje

A kártérítési igényt hatvan napon belül hozott határozattal elsőfokon a BM Terv- és Pénzügyi Csoportfőnökség bírálja el. A határozatot a testületi tag — halála esetén hozzátartozója — ha azzal nem ért egyet, a kézhezvételtől számított 15 napon belül megfellebbezheti. Fellebbezés esetén az alábbiak kivételével, a belügyminiszter dönt.

Ha a sérelem a testület tagját

- testnevelési kiképzés,
- szolgálati beosztásán kívüli munkára vezénylés esetén munka végzése,
- a testület, továbbá a társadalmi szervezetek által szervezett társadalmi, kulturális és sport tevékenység teljesítése, illetőleg azon való részvétel,

— közúti forgalomban a testület saját, vagy általa igénybevett — forgalmi rendszámmal ellátott — gépjárművén utazás

• közben, vagy következtében érte, az elsőfokú határozat ellen annak kézhezvételétől számított 15 napon belül a Pesti Központi Kerületi Bírósághoz keresettel lehet fordulni.

A jogorvoslati idő elteltével — ha fellebbezésre, illetőleg kereset előterjesztésére nem került sor — az elsőfokú határozat jogerőssé válik. Késedelmesen beadott fellebbezés esetén, ha a károsult késedelmét elfogadható módon igazolja, úgy kell tekinteni, mintha azt időben terjesztette volna elő.

A kártérítés kiutalása

A jogerős határozattal, vagy bírói ítélettel megállapított kártérítést a BM Terv- és Pénzügyi Csoportfőnökség közvetlenül a jogerőre emelkedés után kiutalja.

A testület a megállapított járadékok folyósításáról — ha jogszabály kivételt nem tesz — a Nyugdíjfolyósító Igazgatóság útján gondoskodik.

— o —

A tájékoztató függelékei tartalmazzák a vonatkozó jogszabályokat, kiegészítve a 3/1970. BM I. Fcsf. számú utasítással, amely az 1969. június 1. napja után szolgálati kötelemekkel összefüggő baleset, vagy betegség folytán elhunytak hozzátartozóinak segélyezésére ad — a kártérítéstől függetlenül — lehetőséget.

B u d a p e s t, 1973. december hó 19-én.

Dr. PÁL ANTAL s. k.,
r. ezredes
csoportfőnök

— 19 —

**A Magyar Forradalmi Munkás-Paraszt Kormány
49/1967. (XI. 22.) számú**

r e n d e l e t e

**a fegyveres erők, a fegyveres testületek és a rendészeti szervek
tagjai életének, testi épségének vagy egészségének
séreleméből eredő károk megtérítéséről**

1. §.

(1) A fegyveres erők (néphadsereg, határőrség, karhatalom és a polgári védelem katonai szervei), a fegyveres testületek (rendőrség, munkásőrség, büntetésvégrehajtási testület) és a rendészeti szervek (vám- és pénzügyőrség, állami tűzoltóság) — a továbbiakban együtt: testületek — kötelesek megtéríteni a testület tagjának — halála esetén hozzátartozóinak — azt a kárát, amely életének, egészségének vagy testi épségének megsértésével (a továbbiakban: sérelem) kapcsolatban keletkezett, ha a sérelem szolgálati kötelemekkel összefüggésben áll.

(2) Az (1) bekezdésben foglalt rendelkezést kell alkalmazni az önkéntes rendőr és az önkéntes tűzoltó feladatának ellátásával összefüggésben keletkezett sérelme esetén is.

2. §.

E rendelet alkalmazása szempontjából szolgálati kötelemekkel összefüggésben állónak minősül az a sérelem, amely a testület tagját:

- a) az egység (intézet, szerv) kiképzési terve, illetőleg a napirend szerinti kötelező foglalkozások végrehajtása,
- b) ór- vagy ügyeleti szolgálat ellátása,
- c) munkára vezénylés esetén munka-, továbbá az egység belrendjével kapcsolatos tevékenység,
- d) a parancsok (utasítások) vagy intézkedések végrehajtása,
- e) a parancsnokok, továbbá a társadalmi (párt-, KISZ stb.) szervezetek által szervezett társadalmi, kulturális és sporttevékenység teljesítése, illetőleg az azon való részvétel,

- f) — a fegyveres erők hadkötelezettség alapján szolgálatot teljesítő tagja tekintetében — beosztásával kapcsolatos gyakorlati ismeretek, készségek elsajátítása érdekében önszorgalmából végzett kiképzési tevékenysége,
- g) az eskű és a szabályzatok alapján elvárható tevékenysége közben vagy következtében érte.

3. §.

(1) Nem lehet az 1. §. rendelkezéseit alkalmazni a lakóhelytől (tartózkodási helytől) a szolgálati helyig történő oda- és visszautazás során bekövetkezett sérelmekre, kivéve ha az utazás a testület saját szállítóeszközén vagy általa igénybevett szállítóeszközön történt.

(2) A belügyminiszter az önkéntes rendőr és az önkéntes tűzoltó, a Munkásőrség országos parancsnoka pedig a nem hivatásos állományú munkásőr tekintetében az (1) bekezdésben foglaltaktól eltérően rendelkezhet.

(3) Nem felel a testület, ha bizonyítja, hogy a kárt a szolgálati kötelmek körén kívül eső elháríthatatlan ok vagy kizárólag a testületi tag elháríthatatlan magatartása okozta. Ennek hiányában is mentesül a kár azon része alól, amelyet a testületi tag vétkes magatartása idézett elő.

4. §.

Abban a kérdésben, hogy a sérelem a szolgálati kötelmekkel összefüggésben áll-e, a testület illetékes szervének határozata irányadó.

5. §.

(1) A kártérítési ügyben a testületi tag — halála esetén hozzátartozói — bejelentésére az illetékes miniszter (a Munkásőrség országos parancsnoka) által kijelölt parancsnok határoz. Ha a testületi tag (hozzátartozó) a határozatot sérelmesnek tartja, igényét külön jogszabályban meghatározott esetekben bírósági úton érvényesítheti, egyéb esetekben pedig szolgálati úton jogorvoslattal élhet.

(2) Ha az igény bírósági úton érvényesíthető, a keresetet az illetékes minisztérium (a Munkásőrség Országos Parancsnoksága) ellen a Pesti Központi Kerületi Bíróságnál kell benyújtani. A szolgálati úton érvényesíthető igények tekintetében a kijelölt parancsnok határozata ellen benyújtott jogorvoslatot az illetékes miniszter (a Munkásőrség országos parancsnoka) bírálja el.

6. §.

A kár körének meghatározását és kiszámításának módját — ideértve a felelősség határainak megállapítását is —, valamint a kártérítési igény bíróság előtti érvényesítésének eseteit, továbbá a rendelet végrehajtásával kapcsolatos egyéb kérdéseket az illetékes miniszter (a Munkásország országos parancsnoka) és az igazságügyminiszter együttesen szabályozza.

7. §.

Az e rendelet alapján támasztható kártérítési követelések három év alatt évülnek el.

8. §.

(1) Ez a rendelet 1968. január hó 1. napján lép hatályba.

(2) E rendeletet az 1965. január hó 1. napja után bekövetkezett sérelmekre is alkalmazni kell azok kivételével, amelyeket a bíróság jogerős határozattal elbírált.

(3) A rendelet hatálybalépésekor a bíróság előtt folyamatban lévő ügyekben a bíróság a korábbi jogszabályok alapján határoz.

FOCK JENŐ s. k.,
a Magyar Forradalmi
Munkás-Paraszt Kormány
elnöke

**A honvédelmi miniszter, a belügyminiszter
az igazságügyminiszter és a pénzügyminiszter
1/1967. (XI. 22.) HM—BM—IM—PM számú**

együttes rendelete

**a fegyveres erők, a fegyveres testületek és a rendészeti szervek
tagjai életének, testi épségének vagy egészségének sérelméből
eredő károk megtérítéséről szóló 49/1967. (XI. 22.) Korm. számú
rendelet végrehajtásáról**

A 49/1967. (XI. 22.) Korm. számú rendelet 6. §-ában kapott felhatalmazás alapján — a Munkásórség országos parancsnokával egyetértésben — a következőket rendeljük:

1. §.

(1) E rendelet hatálya kiterjed a fegyveres erők tényleges állományú tagjaira, a fegyveres testületek és a rendészeti szervek tagjaira.

(2) A rendelet hatálya az önkéntes rendőrökre, az önkéntes tűzoltókra és a Munkásórség társadalmi állományú tagjaira csak a feladataik ellátásával összefüggésben terjed ki.

2. §.

Az 1. §-ban felsoroltak (a továbbiakban együtt: testületi tagok) életének, testi épségének vagy egészségének megsértéséből (a továbbiakban: sérelem) eredő kár körének meghatározására és kiszámításának módjára, ideértve a felelősség határainak megállapítását is — az e rendeletben meghatározott eltérésekkel — az 4/1967. (VI. 8.) MüM számú rendelettel módosított 2/1964. (IV. 3.) MüM számú rendeletet kell megfelelően alkalmazni.

3. §.

(1) A munkaviszonyban állókra vonatkozó rendelkezések szerint kell kiszámítani annak a testületi tagnak az elmaradt jövedelmét is, aki állományba vétele előtt mezőgazdasági, halászati termelőszövet-

kezet, termelőszövetkezeti csoport, egyszerűbb mezőgazdasági szövetkezet vagy kisipari szövetkezet tagja volt.

(2) Az (1) bekezdésben nem említett testületi tagoknál az elmaradt jövedelmet annak a jövedelemnek az alapján kell kiszámítani, amely után adóznak.

(3) Ha a kártérítés alapjául szolgáló átlagkereset, illetőleg jövedelem a havi 1 000,— Ft-ot nem éri el, vagy a testületi tag állománybavétele előtt keresettel (jövedelemmel) egyáltalán nem rendelkezett, úgy havi 1000,— Ft átlagkeresetet (jövedelmet) kell számításba venni.

4. §.

(1) A sérelemnek a szolgálati kötelemekkel való összefüggését az illetékes miniszter (a Munkásörtség országos parancsnoka) által kijelölt parancsnok (a továbbiakban: parancsnok) állapítja meg.

(2) Ha a parancsnok döntésével szemben vitássá válik, hogy a sérelem a szolgálati kötelemekkel összefüggésben keletkezett-e, végérvényesen az illetékes miniszter (a Munkásörszágos országos parancsnoka) dönt.

5. §.

(1) Ha a sérelemnek a szolgálati kötelemekkel való összefüggését a 4. §-ban említett szerv megállapította, a parancsnok a döntéstől számított harminc napon belül köteles a kártérítési igény bejelentésére a testületi tag (halála esetén hozzátartozója) figyelmét felhívni.

(2) A károsultat a felhívásban figyelmeztetni kell, hogy kártérítés iránti kérelmét az igény jogosságát bizonyító okmányokkal (pl.: keresetvesztéséget igazoló munkáltatói nyilatkozattal, a társadalombiztosítási szerv igazolásával, a hozzátartozók ráutaltságát bizonyító hatósági bizonyítvánnyal, a dologi károkat bizonyító számlával) együtt terjessze elő.

(3) A parancsnok a kérelmet az ahhoz csatolt iratokkal együtt véleményes javaslatával ellátva köteles 15 napon belül megküldeni a kártérítési igény elsőfokú elbírálására jogosult szervnek (6. §. (1) bek.).

6. §.

(1) Ha a sérelemnek a szolgálati kötelemekkel való összefüggését a 4. §-ban említett szerv megállapította, a kártérítési igény tekintetében a testületi tag (hozzátartozó) kérelme alapján elsőfokú hatóságként:

- a) a Néphadsereg és a polgári védelem katonai szervei állományába tartozók esetében: a Magyar Néphadsereg pénzügyi főnökség;
- b) a Belügyminisztérium szerveinek állományába tartozók, valamint az önkéntes rendőrök és önkéntes tűzoltók esetében: a Belügyminisztérium Terv- és Pénzügyi Csoportfőnökség;
- c) a Munkásőrség állományába tartozók esetében a Munkásőrség Országos Parancsnokság gazdálkodási főosztálya;
- d) a büntetésvégrehajtási testület állományába tartozók esetében a Büntetésvégrehajtás Országos Parancsnokság pénzügyi és ellenőrzési osztálya;
- e) a Vám- és Pénzügyőrség állományába tartozók esetében a Vám- és Pénzügyőrség Országos Parancsnoksága

jár el.

(2) A kártérítési igényt hatvan napon belül határozattal kell elbírálni. A határozatot meg kell indokolni és a károsulttal írásban kell közölni.

(3) A testületi tag (hozzátartozó) a határozat kézhezvételétől számított tizenöt napon belül — a (4)—(5) bekezdésben foglaltak szerint — kártérítési igényét a Pesti Központi Kerületi Bíróság előtt keresettel érvényesítheti, illetőleg a határozat ellen az illetékes miniszterhez (a Munkásőrség országos parancsnokához) jogorvoslattal fordulhat. A testületi tag (hozzátartozó) figyelmét az elsőfokú határozatban erre fel kell hívni.

(4) Keresettel lehet a bírósághoz fordulni, ha a sérelem a testület tagját:

- a) testnevelési kiképzés,
- b) szolgálati beosztásán kívüli munkára vezénylés esetén a munka végzése,
- c) a testület, továbbá a társadalmi szervezetek által szervezett társadalmi, kulturális és sporttevékenység teljesítése, illetőleg az azon való részvétel,
- d) közúti forgalomban a testület saját vagy általa igénybevett — forgalmi rendszámmal ellátott — gépjárművén utazás

közben vagy következtében érte.

(5) A (4) bekezdésben fel nem sorolt egyéb körülmények között elszenvedett sérelem esetén az illetékes miniszterhez (a Munkásárség országos parancsnokához) lehet jogorvoslattal fordulni; határozata ellen további jogorvoslatnak helye nincs.

7. §.

A megállapított kártérítést a határozat jogerőre emelkedésétől számított harminc napon belül ki kell fizetni.

8. §.

Ez a rendelet 1968. január 1-én lép hatályba.

CZINEGE LAJOS s. k.,
honyédelmi miniszter

BENKEI ANDRÁS s. k.,
belügyminiszter

DR. KOROM MIHÁLY s. k.,
igazságügyminiszter

VÁLYI PÉTER s. k.,
pénzügyminiszter

**A MAGYAR NÉPKÖZTÁRSASÁG
BELÜGYMINISZTER-HELYETTESÉNEK**

10. számú

U T A S Í T Á S A

Budapest, 1973. évi április hó 26-án.

Tárgy: A belügyi szervek tagjai életének, testi épségének, egészségének sérelméből eredő károk megtérítése.

A fegyveres erők, a fegyveres testületek és a rendészeti szervek tagjai életének, testi épségének, vagy egészségének sérelméből eredő károk megtérítéséről szóló 49/1967. (XI. 22.) Korm. számú rendelet, (a továbbiakban: R) valamint az 1/1967. (XI. 22.) HM—BM (IM—PM) számú együttes rendelet (a továbbiakban: vhr.) végrehajtásának szabályozására kiadom az alábbi

u t a s í t á s t.

1. Az R. és a vhr. által biztosított jogosultságok szempontjából az önkéntes rendőrrel egy tekintet alá tartozik szolgálati feladatokba bevont polgári személy is (a továbbiakban: a hivatásos állományú, a hadkötelezettség alapján katonai szolgálatot teljesítő(k), az önkéntes rendőr, és a szolgálati feladatokba bevont polgári személy együtt: a testületi tag).

2. A testület tagja saját gépjárművének szolgálati utazáshoz történő — a 010/1972. számú miniszteri utasítás 11. pontja szerinti — igénybevétele esetén bekövetkező egészségi sérelem, a testület által igénybe vett szállítóeszközön történt sérelemmel egy elbírálás alá tartozik. E szabályt kell alkalmazni arra a sérelemre is, amely az önkéntes rendőrt a szolgálati (ténykedési) helyig történő oda- és visszautazás során saját, vagy mástól igénybevett, de általa vezetett járművön érte. A menetrend szerinti közlekedési eszköz és bérautó (taxi) igénybevétele során keletkezett baleset szolgálattal összefüggőnek nem minősíhető (úti baleset).

3. Az elmaradt jövedelem kiszámításának alapjául szolgáló átlagkereset, illetve jövedelem:

- a hivatásos állományba tartozóknál az összilletmény (valamennyi nyugdíjjárulék kötelezettséggel terhelt illetményrész és jutalom, valamint az általános teljesítményi juttatás),
- a nem hivatásos állományúak esetében a 7/1967. (X. 8.) MüM számú rendelet 7. §-a szerinti átlagkereset.

Ha a jövedelemvesztés harminc napi, vagy ennél rövidebb időtartamú, a sérelem előtti negyedévben, egyéb esetekben a sérelem előtti egy évben elért jövedelmet kell a számításnál figyelembe venni.

4. A sérelem szolgálati kötelemekkel való összefüggését — mind baleset, mind szolgálati betegség esetén — az R. és vhr. vonatkozásában:

- a) a hivatásos állományúak, az önkéntes rendőrök, valamint a belügyi feladatokba bevont polgári személyek esetében országos parancsnok, a kormányórság parancsnoka, minisztériumi csoportfőnök, önálló osztályvezető, budapesti- és megyei rendőr-főkapitány és a felsoroltakkal egy tekintet alá tartozó, vagy magasabb vezető (parancsnok) a szolgálatilag illetékes BM orvos véleményét is mérlegelve állapítja meg;
- b) a hadkötelezettség alapján katonai szolgálatot teljesítők esetében az egység parancsnoka állapítja meg, az egység vezető orvosának, ennek hiányában a magasabb egészségügyi szerv véleményének figyelembevételével.

5. A sérelemnek a szolgálatlal összefüggése tekintetében hozott első fokú határozat elleni, a belügyminiszterhez címzett fellebbezést az első fokú döntést hozó parancsnokhoz (vezetőhöz) kell benyújtani, aki azt véleményezve a BM Terv- és Pénzügyi Csoportfőnökségnek küldi meg, a másod fokú döntés előkészítése céljából.

6. A sérelem minősítéséhez és az abból eredő károk megtérítéséhez szükséges adatokat, tényeket az 1. sz. melléklet szerinti sérülési jegyzőkönyvben kell rögzíteni. A sérülési jegyzőkönyv felvételét követő legrövidebb időn belül gondoskodni kell a sérelem szolgálatlaltal való összefüggésének elbírálásáról. A döntést az érdekelttel a 2. számú mellékletnek megfelelően közölni kell.

7. A testület sérelmet szenvedett tagját (halála esetén hozzátartozóját) a 3. sz. melléklet szerint fel kell szólítani a kártérítési igény bejelentésére, mellékelve a kárigény-bejelentésre szolgáló, a 4. sz. melléklet szerinti űrlapot.

8. A kártérítési igényt ahhoz a szervhez kell benyújtani, amelyik a felszólítást kiadta. Ha az állományból kivált, sérelmet szenvedett testületi tag, vagy hozzátartozója a már korábban elbírált sérelem alapján újabb kártérítési igényt kíván érvényesíteni, erre vonatkozó igénybejelentését (közvetlenül) a BM Terv- és Pénzügyi Csoportfőnökséghez kell benyújtania.

9. Ha a kártérítési igénybejelentés hiányos, a szerv vezetője (egységparancsnok) köteles az igénybejelentőt a hiányosság pótlására haladéktalanul felhívni.

10. A szerv vezetője (egységparancsnok) a kártérítési igényre vonatkozóan tegyen javaslatot. Ebben az összefüggések feltárásával foglaljon állást a balesetet szenvedettnek a sérülésben való közrehatása, vétkessége, vagy vétlensége tekintetében, továbbá — a sérültnek, vagy hozzátartozójának nyújtott pénzbni, vagy egyéb juttatás figyelembevételével — a kártérítési igény megalapozottságát illetően. Javaslatához csatolja a sérülési jegyzőkönyv egy példányát.

11. A bíróság előtt érvényesíthető kártérítési igénynél, a keresetlevélben alperesként a Belügyminisztériumot kell megjelölni, amelynek jogi képviselőtét a BM Terv- és Pénzügyi Csoportfőnökség Önálló Jogügyi Alosztálya látja el.

12. A kártérítés folyósítására a BM Terv- és Pénzügyi Csoportfőnökség intézkedik. A kiutalásról a sérülést szenvedett testületi tagot (halála esetén hozzátartozóját), valamint eredeti szolgálati helyét értesíteni kell.

13. Az egészségi alkalmasság megállapításával összefüggő orvosi felülvizsgáló bizottságok eljárását szabályozó 4/1967., valamint az 5/1967. számú miniszter-helyettesi utasításokban foglaltak továbbra is irányadók azzal, hogy a sérülésről minden esetben ezen utasítás 6. pontja szerinti jegyzőkönyvet kell felvenni. A sérülési jegyzőkönyv módosulása következtében értelemszerűen változik a 11/1969. számú miniszteri parancs végrehajtási utasításának 5. pontja is.

14. A szolgálati kötelemekkel összefüggő sérelmekből eredő kártérítésekkel kapcsolatos mindazon kérdésekben, amelyekre az R., a vhr. és ez az utasítás rendelkezést nem tartalmaz, állásfoglalásra a BM Terv- és Pénzügyi csoportfőnök jogosult.

15. A kártérítést szabályozó rendelkezéseknek magyarázó jellegű megismertetéséhez a BM Terv- és Pénzügyi csoportfőnök adjon ki körlevelet.

Ez az utasítás 1973. május 15. napján lép hatályba. Rendelkezéseit a folyamatban lévő ügyekre is alkalmazni kell.

KÓNYI GYULA s. k.,
r. vezérőrnagy
miniszterhelyettes

.....
szerv megnevezése

Szám: ...../.....

SÉRÜLÉSI JEGYZŐKÖNYV

A jegyzőkönyv felvétele megkezdve: .... év ..... hó .... nap.

A felvétel helye: .....

A jegyzőkönyv készítő(i)-nek neve, rendfokozata, szolgálati beosztása: ..
.....
.....

I.

A sérült személyi adatai

1. Név, rendfokozat: .....

2. Születési helye, időpontja (év, hó, nap): .....

3. Anyja neve: .....

4. Pontos lakcíme (postai irányítószáma): .....

5. Szolgálati beosztása: .....

6. Szolgálati helye: .....

7. A munkaadó neve és címe (a szolgálati feladatok ellátásában bevont polgári személyeknél): .....

II.

A sérülés keletkezésére vonatkozó adatok

1. A sérülés (baleset) időpontja: .... év ..... hó .... nap .. óra .. perc
(24 órás időszámítás szerint).

Meghalt: .... év ..... hó .... nap .... óra .... perc.

2. A sérülés bekövetkezésének helye: .....

3. A sérülés keletkezésének részletes, pontos leírása (a sérült elmondása alapján): .....
4. A sérülés napján a sérült szolgálati idejének kezdete — befejezése: ..
5. A sérülés, a szolgálati helyre, illetve onnan visszamenet, vagy a szolgálattal összefüggésben szükséges utazás során történt?

igen — nem

Ennek leírása: .....

6. Járművel utazás esetén:

- a járművezető neve és címe: .....
- az üzembentartó neve és címe: .....
- a jármű neve, rendszáma: .....

7. A sérülés bűncselekmény, szabálysértés, a munkaegészségügyi és balesetelhárítás szabályozásáról szóló 11/1969. számú miniszteri parancs, a szerv biztonsági szabályzata előírásának megszegése miatt következett-e be?

igen — nem

Ha igen, milyen szabályt, előírást nem tartottak be: .....

8. A szerv biztonsági megbízottjának neve, a balesetre vonatkozó megállapításai és a hasonló esetek elkerülésére vonatkozóan tett intézkedés leírása: .....
9. A sérült közrehatott-e, s ha igen, milyen módon és mértékben a sérülés bekövetkezésében: .....
10. A sérülés bekövetkezéséért felelős egyéb személy(ek) személyi adatai (név, születési hely, idő, anyja neve, lakcíme): .....

Mennyiben felelősek a balesetért: .....

Felelősségre vonásukra tett intézkedések: .....

11. A sérülést okozó esemény bekövetkezésekor más személy(ek) megsérült(ek)-e: .....

Ha igen, ezek adatai, sérülés(ük) rövid leírása: .....

12. Az esemény kapcsán a sérültet ért anyagi, vagyoni kár leírása és a kár összege (a jegyzőkönyv felvételekor megállapíthatóan, vagy vélelmezhetően): .....

13. A sérülés keletkezésével kapcsolatban vizsgálatot folytató szerv megnevezése, intézkedése és ennek eredménye (a vonatkozó ügyirat száma is): .....

14. A közvetlen parancsnok véleménye és annak rövid indokolása a baleset szolgálati kötelemekkel való összefüggésével kapcsolatban: .....

15. A sérült a bekövetkezett baleset miatti esetleges kárigény bejelentésére felhívást és igénybejelentő lapot

kapott — nem kapott

A sérülési jegyzőkönyv I. és II. részében foglalt adatokkal és megállapításokkal

egyetértek — nem értek egyet.

Kiegészíteni kívánom az alábbiakkal: .....

.....
a sérült aláírása

Kelt: ....., 19... év ..... hó .... nap.

..... P. H. ....
biztonsági megbízott eü. szabadság engedélyezésére jogosult pk.

.....
közvetlen parancsnok

III.

Szemtanúk nyilatkozata

Tanúvallomások:

Kelt: ..... , 19.... év ..... hó .... nap.

Név: .....

lakcím: ..... szig. szám: .....

.....
aláírás

Tanúvallomások:

Kelt: ..... , 19.... év ..... hó .... nap.

Név: .....

lakcím: ..... szig. szám: .....

.....
aláírás

IV.

A sérülés egészségügyi vonatkozású adatai (magyar elnevezésekkel)

1. A sérült a baleset bekövetkezésekor eszméletét elvesztette:

igen — nem

Meghalt: ..... év ..... hó .... nap .... óra .... perc.

2. A sérülés elsősegély-nyújtáskor tapasztaltak szerinti leírása: .....

.....

3. A sérültet elsősegélyben részesítő(k) neve és lakcíme, az elsősegély-nyújtás leírása: .....

.....

4. A sérültet ezt követően ellátó orvos (kórház, gyógyintézet, stb.) megnevezése; címe: .....

.....

5. Kórházba szállítás esetén a felvételi állapot rövid leírása: .....

.....

6. A szolgálati hely szerint illetékes BM orvos véleménye a sérülés kezelésének szolgálati kötelemmel való összefüggésére vonatkozóan: ..

.....

Kelt: ....., 19.... év ..... hó .... nap.

.....

BM orvos

V.

A sérülés minősítése

1. A sérülés szolgálattal való összefüggése tekintetében elsőfokon dönteni jogosult szerv (egység), parancsnok neve és beosztása: .....

.....

A hozott döntés szerint a sérülés — betegség — a szolgálati kötelemmel összefüggő — nem összefüggő

A döntés rövid indokolása: .....

.....

Kelt, ..., 19.... év ..... hó .... nap.

P. H. ....

a döntést hozó aláírása

2. Másodfokú döntés szerint a sérülés — betegség — szolgálati kötelemekkel
összefüggő — nem összefüggő,

mert .....

Kelt, ..., 19... év ..... hó .... nap.

P. H.

.....
a döntést hozó aláírása

VI.

Záradékok

1. A sérülésből eredő egészségügyi szabadság kezdetének — befejezésének
időpontja: .....

2. A sérülés utáni első szolgálatba állás időpontjában megállapíthatóan,
a sérülés százalékban kifejezhető munkaképesség-csökkenést

okozott — nem okozott.

A megállapítás rövid indokolása: .....

3. A sérülésből eredő munkaképesség-csökkenés százalékos mértékének
véleményezésére vonatkozó adatok (OSZI szerv megnevezése, a szak-
vélemény kelte, a diagnózis, az újabb felülvizsgálat időpontja): .....

4. Az egészségügyi alkalmasság tekintetében hozott:

— elsőfokú FÜV bizottsági döntés: .....

— másodfokú FÜV bizottsági döntés: .....

A vonatkozó elsőfokú határozat száma: .....
másodfokú

5. A sérülési jegyzőkönyv V. rész 1., és a VI. rész 2. pontjában foglaltakkal egyetértek — nem értek egyet.

Ennek rövid indokolása: .....

.....
sérült aláírása

Kelt, ..., 19.... év ..... hó .... nap.

.....
szerv (egység) pk.

P. H.

.....
BM orvos aláírása

VII.

Kitöltési utasítás

1. A jegyzőkönyvet minden olyan esetben fel kell venni, amikor a testületi tag (hadköteles, önkéntes rendőr, stb. 10/1973. számú miniszterhelyettesi utasítás 1. pont) a szolgálattal összefüggésben (szolgálati helyén, vagy azon kívül, szolgálati feladatok végzése közben, illetve következtében, vagy szolgálatba jövet és menet) sérülést, halált okozó balesetet szenved, vagy szolgálati (foglalkozási) betegséget kap.

Előreláthatólag 8 napon belül maradandó károsodás nélkül gyógyuló sérülésről jegyzőkönyvet felvenni nem kell.

2. A jegyzőkönyv szabályszerű felvételéért annak a szervnek (egységnek) vezetője (parancsnoka) felelős, akinek állományába a sérült tartozik.
3. A jegyzőkönyv felvételét a sérülés bekövetkezése, illetőleg annak tudomására jutása után nyomban meg kell kezdeni és a lehető legrövidebb időn belül be kell fejezni. Ha az egészségi károsodás nem baleset, hanem szolgálati (foglalkozási) betegség miatt következik be, az egészségi károsodás BM orvosi megállapítását követően kell a jegyzőkönyvet elkészíteni.
4. A jegyzőkönyvet 4, elhalálozással járó baleset esetén 5 példányban kell elkészíteni. Ezekből
  - a) egyet a munkaegészségügy és balesetelhárítás szabályozásáról szóló 11/1969. számú miniszteri parancs, illetve annak végrehajtási utasítása alapján a **BM Egészségügyi Osztálynak** kell megküldeni,
  - b) két példányt — amennyiben szükséges — a hivatásos állomány és a belügyi feladatokba bevont polgári személyek esetében a 4/1967. számú, — a hadkötelezettség alapján katonai szolgálatot teljesítők tekintetében az 5/1967. számú — miniszterhelyettesi utasításban meghatározott, az egészségi alkalmasság eldöntésére szolgáló egészségügyi felülvizsgálati (FÜV) eljárásba kell vonni,
  - c) egy példányt a 10/1973. számú miniszterhelyettesi utasítás szerinti kárigény érvényesítéssel kapcsolatosan, a kárigényre vonatkozóan keletkezett egyéb iratokkal együtt a BM Terv- és Pénzügyi Csoportfőnökséghez kell megküldeni,
  - d) egy példányt a 3/1970. BM I. fcsf. számú utasítással rendszeresített **segély kiutalásához**, a vonatkozó parancsnoki javaslattal a BM Terv- és Pénzügyi Csoportfőnökségnek kell megküldeni.

A jegyzőkönyv egyes példányait az a)–d) alpontok alatt meghatározott célokra alkalmasan kell kitölteni az alábbiak szerint:

- minden példánynak azonosan tartalmaznia kell a jegyzőkönyv I–IV. részében és az V. rész 1. pontjában foglaltakra adott válaszokat, adatokat. Ezek felvétele után haladéktalanul továbbítani kell az a), c) és d) alpontban megjelölt példányokat,
- a b) alpont alatti célokra szolgáló jegyzőkönyvi példányokat a sérülésnek a szolgálattal való összefüggése tekintetében indított fellebbezési eljárás esetében az V. rész 2. pontjában és az egészségi alkalmasság tekintetében végzett felülvizsgálatról szóló, a VI. részben kért adatokkal kiegészítve kell a szervnél (egységnél) irattárba helyezni, illetve, ha baleseti járadék, vagy rokkantsági nyugdíj megállapítására kerül sor, egy példányt az ellátás megállapításához szükséges adatszolgáltató laphoz csatolva a BM Terv- és Pénzügyi Csoportfőnökséghez, illetve hadkötelesek esetében az illetékes Kiegészítő Parancsnoksághoz felterjeszteni.
- A jegyzőkönyvben szereplő aláírásokat **olvashatóan** (géppel is) kell kitölteni.

.....
szerv megnevezése

.....

.....
.....

Értesítem, hogy ..... év ..... hó .... napján elszenvedett balesetéből (megbetegedéséből) keletkezett egészségi sérelmét — kártalanítás tekintetében — elsőfokon a szolgálati kötelemekkel összefüggőnek*, a szolgálati kötelemektől függetlennek* minősítettem.

Döntésem ellen, ennek az értesítésnek a kézhezvételétől számított 15 napon belül a Belügyminiszter elvtárshoz címzett és hozzám benyújtott felbbezéssel élhet.

Kelt: ....., 19.... év ..... hó .... nap.

.....
vezető (parancsnok)

*A megfelelő szöveg aláhúzendó!

.....
szerv megnevezése

.....
.....
.....

A 10/1973. számú miniszterhelyettesi utasítás 7. pontja alapján értesítem, hogy az ..... év ..... hó .... napján bekövetkezett szolgálati kötelemmel összefüggő balesete*, illetőleg elszenvedett megbetegedése* miatt esetleges kártérítési igényét a mellékelt kárigénybejelentési úrlapon jelentheti be.

Felhívom figyelmét, hogy a kárigénybejelentéshez az igény jogosságát bizonyító okmányokat (pl.: keresetveszteséget igazoló munkáltatói nyilatkozatot, dologi károkat bizonyító igazolást, beteglátogatással kapcsolatban felmerült útiköltségről jegyzéket, menetjegyet, stb.) csatolni kell.

A rendelkezések értelmében e felhívás kiadásától számított három év elteltével a kártérítési igény érvényesítésének lehetőségét kizárja, illetőleg járadékot hat hónavnál régebbi időre visszamenőleg csak akkor lehet érvényesíteni, ha a jogosultat a kártérítés késedelmes érvényesítésében mulasztás nem terheli.

A kártérítéssel kapcsolatos tudnivalókat részletesen a 7001/13/1973. BM Terv- és Pü. Csf. számon kiadott tájékoztató tartalmazza.

Kelt: ....., 19.... év ..... hó .... nap.

.....
vezető (parancsnok)

.....
*A nem kívánt rész törlendő!

KÁRIGÉNY BEJELENTÉS

Felhívásuk alapján, az ..... év ..... hó .... napján bekövetkezett szolgálati kötelemekkel összefüggő balesetem*, illetőleg elszenvedett megbetegedésem* miatt, az alábbi károk megtérítését kérem:

- a) Elmaradt jövedelemként
(elmaradt munkabér, és egyéb jövedelem) ..... Ft
- b) Dologi kárként
(ruházati, felszerelési tárgy, egyéb dologi kár) ..... Ft
- c) Költségment, kiadásként
(ápolási költség stb.) ..... Ft
- Összesen: ..... Ft

Kelt: ....., 19... év ..... hó .... nap.

.....
aláírás

*A megfelelő szöveg aláhúzendó!

**A munkaügyi miniszter
4/1967. (VI. 8.) MüM számú**

r e n d e l e t e

**a dolgozók egészsége vagy testi épsége sérelméből eredő károk
megtérítéséről szóló 2/1964. (IV. 3.) MüM számú rendelet
módosításáról**

Az Mt. V. 195. §-ában kapott felhatalmazás alapján az igazságügyminiszterrel és a Szakszervezetek Országos Tanácsával egyetértésben az alábbiakat rendelem:

I.

1. §.

(1) A munkavégzéssel együtt járó — a 67/1958. (XII. 24.) számú kormányrendelet II. számú mellékletében meghatározott — foglalkozási megbetegedésért a vállalat kártérítéssel nem tartozik, ha bizonyítja, hogy annak bekövetkezése működési körén belül is elháríthatatlan volt.

(2) Ha az (1) bekezdésben foglaltak alkalmazása során a megbetegedés keletkezésével, kifejlődésével, illetőleg elháríthatóságával összefüggő egészségügyi kérdésben kell dönteni, a vállalatnak, illetőleg — ha munkaügyi vitára kerül sor — a vitát elintéző szervnek döntés előtt az Egészségügyi Minisztérium által kijelölt egészségügyi szervét kell megkeresni [29/1964. (XI. 23.) számú kormányrendelet 1. §. (3) bekezdése a) pont] és egyidejűleg rendelkezésére kell bocsátani az ügyre vonatkozó iratokat.

1/A. §.

A baleseten és a foglalkozási megbetegedésen kívüli egyéb megbetegedésért a vállalatot kártérítési kötelezettség nem terheli.

1/B. §.

Az Mt. 123/A. §-ának (1) bekezdése alkalmazása szempontjából vállalati szállítóeszközként nem vehető figyelembe az a közlekedési eszköz (pl.: kerékpár, motorkerékpár), amelyet a vállalat a dolgozó rendelkezésére bocsátott.

1/C. §.

Ha a sérelem az Mt. V. 34. §-a alapján ideiglenesen más vállalat-hoz átengedett dolgozót ér, a dolgozót alkalmazó vállalat ezért ugyan-úgy felel, mintha az nála következett volna be.

1/D. §.

A vállalatnak az Mt. 123/A. §-a szerint fennálló felelőssége kiterjed a szakmunkás tanulóként a gyakorlati képzés során vagy szakmai gyakorlatra kötelezés alapján (Mt. 132. §.) nála foglalkoztatott, vele munkaviszonyban nem álló személyekre is.

1/E. §.

(1) Az 1—1/C. §-okban foglaltak nem érintik a balesetek üzemi balesetté minősítésére vonatkozó más (társadalombiztosítási, baleset-kivizsgálási stb.) szabályok rendelkezéseit, a társadalombiztosításnak a foglalkozási betegségről szóló szabályait, illetőleg az ezek alapján járó szolgáltatásokat.

(2) Ha a vállalat felelőssége az Mt. 123/A. §-ában, illetőleg az 1—1/D. §-okban foglaltak szerint nem áll fenn, de vállalaton kívüli személy vagy szerv felelőssége megállapítható, a dolgozó kárigényét velük szemben érvényesítheti a Polgári Törvénykönyv szabályai szerint.

1/F. §.

A dolgozó életének, testi épségének vagy egészségének a munka-viszony keretében történt megsértése (a továbbiakban: sérelem) esetén a vállalat a dolgozó — halála esetén hozzátartozói — teljes vagyoni kárát, így a sérelem folytán elmaradt jövedelmet, a dolgokban keletkezett károkat, valamint a sérelemmel kapcsolatos költségeket és kiadásokat a 2—12. §-ok szabályai szerint köteles megtéríteni.

II.

Elmaradt jövedelem

2. §.

(1) Elmaradt jövedelemként azt a kárt kell megtéríteni, amely a dolgozót azáltal éri, hogy a sérelemből származó munkaképtelenség, illetőleg munkaképességcsökkenés miatt elesik keresetétől, illetőleg a

sérelem előtti keresetét nem éri el. Meg kell téríteni továbbá azt az összeget is, melynek elvesztését a dolgozó a sérelemből eredő jelentős testi fogyatkozása ellenére rendkívüli munka teljesítménnyel hártotta el.

(2) A munkaviszony körében elmaradt jövedelemként meg kell téríteni — mind a természetben, mind a pénzben megállapított — elmaradt munkabért, továbbá azoknak az egyéb rendszeres szolgáltatásoknak (pl.: egyenruha, nem bér jellegű természetbeni juttatások) a pénzbeni értékét, amelyre a dolgozó a munkaviszony alapján a munkabéren felül jogosult, ha azokat a sérelem bekövetkezését megelőzően igénybe is vette. Nem kell megtéríteni azoknak a szolgáltatásoknak az értékét, amelyek rendeltetésük szerint csak a munkavégzés esetére járnak (pl.: a védőétel, ital, munkaruha, védőruha értékét).

(3) A munkaviszonyon kívül elmaradt jövedelemként a sérelem folytán elmaradt egyéb rendszeres keresetet kell megtéríteni. Az elmaradt kereset megállapításánál nem vehető figyelembe a költség-térítés címén kapott összeg.

3. §.

(1) Az elmaradt munkabér [2. §. (2) bekezdés] összegének megállapításánál a beralapból kapott minden juttatás, továbbá a nyereségrészesedés figyelembevételével számított átlagkeresetet kell alapul venni. Az átlagkereset számításánál az Mt. V. 140. §. (1) és (3) bekezdésében meghatározott időtartamokat kell alapul venni.

(2) Ha az átlagkereset számítása szempontjából figyelembe jövő idő tartama alatt a dolgozó munkabérében változtatásra került sor, az időbérben részesülő dolgozók átlagkeresetének kiszámításánál a kiszámítás idején érvényes alpbért kell figyelembe venni. A teljesítménybérben foglalkoztatott dolgozók tekintetében amennyiben az egy éven, illetőleg a vállalatnál töltött időn belül általános béremelés volt, az átlagkeresetet csak a bérrendezés időpontjától kell számítani.

(3) A munkabérveszteség megállapításánál figyelembe kell venni azt a jövőbeli változást is, amelynek meghatározott időpontban való bekövetkezésével már előre teljes bizonyossággal számolni lehet.

(4) Ha a dolgozó egy hónapnál rövidebb időt töltött a vállalatnál, az átlagkereset kiszámításánál a vele azonos munkakörű, szakképzettségű és gyakorlatú, ha pedig ilyen nincs, a hasonló munkakörű, szakképzettségű és gyakorlatú dolgozó átlagkeresetét kell alapul venni.

(5) Az (1)—(2) bekezdés szerinti átlagkereset kiszámításánál figyelmelen kívül kell hagyni mindazokat az időket, amelyekre a dolgozó nem kapott munkabért (pl.: a betegség vagy katonai szolgálat folytán távol töltött idő).

4. §.

A természetbeni juttatások értékének kiszámításánál a kártérítés megállapításának időpontjában érvényes fogyasztói árat kell figyelembe venni.

Dologi kár

5. §.

(1) A dolgozónak mindazt a kárát meg kell téríteni, ami a sérelem folytán ruházatban, használati tárgyaiban vagy a nála lévő egyéb dolgaiban keletkezett.

(2) A dologi kár összegének kiszámításánál a kártérítés megállapításának időpontjában érvényes fogyasztói árat kell figyelembe venni, kivéve, ha a dolgozó — a vállalatnál biztosított kedvezményes beszerzés folytán — a dolgot alacsonyabb áron szerezheti be.

(3) A kártérítés összegét az avulás figyelembevételével kell megállapítani.

(4) Ha a dologban okozott kár az érték csökkenése nélkül kijavítható, kártérítésként a javítási költséget kell megállapítani.

Költségek és kiadások

6. §.

A vállalat a dolgozó olyan költségeit és kiadásait köteles megtéríteni, amelyek a sérelem következményeinek elhárításához szükségesek (feljavított élelmezési költség, az otthoni ápolással járó többletköltségek, szállítási költségek stb.), meg kell téríteni továbbá a sérelemmel kapcsolatos egyéb indokolt költségeit és kiadásait (pl.: a vele közös háztartásban élők indokolt beteglátogatási költségét).

A hozzátartozók kára

7. §.

(1) A dolgozó halála esetén a vállalat a hozzátartozóknak az elvesztett tartás erejéig köteles kártérítést fizetni és a sérelem folytán felmerült költségeiket és kiadásait (pl.: a temetkezési költséget) megtéríteni.

(2) A hozzátartozók kártérítést csak reáutaltságuk mértékének megfelelően igényelhetnek.

Járadék megállapítása

8. §.

(1) Ha a jövedelem kiesés, illetőleg a költség vagy kiadás tartós jellegű, általában havi járadékot kell megállapítani.

(2) Járadékot hat hónapnál régebbi időre visszamenőleg csak akkor lehet érvényesíteni, ha a jogosultat a követelés érvényesítésében mulasztás nem terheli.

A körülmények megváltozása

9. §.

(1) Ha a kártérítés megállapítása után változás következik be a lényeges körülményekben, így különösen a baleset szenvedett dolgozó egészségi állapotában, szakképzettségében, az által betöltött munkakörben vagy — bérrendezés folytán — a hasonló munkakörben dolgozók munkabérében, illetőleg a 33/1963. (XII. 3.) Korm. számú rendelet alapján a dolgozó foglalkoztatásában, mind a károsult, mind pedig a vállalat kérheti a megállapított kártérítés módosítását. A szakképzettség megszerzése, vagy magasabb szakképzettség elnyerése eredményeként jelentkező jövedelemnövekedést azonban a képzettség megszerzését követő egy év elteltéig figyelmen kívül kell hagyni.

(2) A fiatalkorú részére megállapított kártérítés összegét a 18. életévének betöltésekor, illetőleg a szakképzettség elnyerése érdekében végzett tanulmányai befejezését követő egy év elteltékor felül kell vizsgálni és az ezt követő időre a részére járó kártérítést a munkaképességében, illetőleg képzettségében bekövetkezett változásnak megfelelően kell megállapítani. E felülvizsgálat nem zárja ki a megállapított kártérítésnek az (1) bekezdés szerint egyéb esetekben szükséges módosítását.

Általános kártérítés

10. §.

Ha a vagyoni kár mértékét pontosan nem lehet kiszámítani, a vállalatot olyan összegű általános kártérítés megfizetésére lehet kötelezni, amely a károsult teljes anyagi kárpótlására alkalmas.

A kártérítést csökkentő tényezők

11. §.

(1) A kártérítés összegének kiszámításánál le kell vonni azt az összeget,

- a) amelyet a dolgozó vagy hozzátartozója a bekövetkezett sérelemre tekintettel társadalombiztosítási szolgáltatásként, vagy pedig — az élet-, baleset- és nyugdíjbiztosítás kivételével — biztosítás alapján kap;
- b) amelyet a dolgozó a 33/1963. (XII. 3.) Korm. számú rendelet alapján járó juttatásként kapott;
- c) amelyet a dolgozó a sérelmet követően megmaradt munkacereje hasznosításával megkeres, vagy az adott helyzetben elérhetően megkereshetett volna, kivéve a rendkívüli munkateljesítménnyel elért keresetet;
- d) amelyhez a dolgozó vagy hozzátartozója a sérelemmel kapcsolatban megrongálódott dolog hasznosításával hozzájutott (pl.: a nemesfémből készült óra eltörése esetén a fém értékesítésével nyert összeg);
- e) amelyhez a dolgozó a károkozás folytán megtakarított kiadások eredményeként jutott hozzá.

(2) Az (1) bekezdés a) pontjának alkalmazása szempontjából a kártérítés összegéből le kell vonni azt az összeget is, amelyet a dolgozó a vállalat által javára kötött élet- vagy balesetbiztosítási szerződés alapján kap.

A kár megtérítése

12. §.

(1) A vállalat — ha a sérelemért felelős — a dolgozó bejelentése alapján köteles a kárt megtéríteni. A vállalat köteles a bejelentés megtételére a dolgozó figyelmét felhívni, és pedig a sérelem bekövetkezését, illetőleg munkaképtelenné válás esetén legkésőbb a felgyógyulást, a körülményekben bekövetkezett lényeges változás esetén pedig legkésőbb a változást követő 30 napon belül.

(2) A sérelem miatti kárigény érvényesítésére a vállalat minden olyan esetben köteles a dolgozó figyelmét felhívni, amikor a sérelem

- a) az üzemi balesetek bejelentéséről és nyilvántartásáról szóló 2/1962. (III. 10.) MüM számú rendelet 1. §-a értelmében üzemi

balesetnek minősül, valamint akkor is, ha a sérelem a munkába menet vagy onnan jövet érte a dolgozót, amennyiben arra — az 1/B. §-ban említett eseten kívül — a vállalat szállítóeszközén történt utazás során került sor,

- b) a dolgozók társadalombiztosítási nyugdíjáról szóló 1958. évi 40. számú törvényerejű rendelet végrehajtására kiadott 67/1958. (XII. 24.) számú kormányrendelet II. számú mellékletében meghatározott foglalkozási megbetegedésnek minősül. A felhívásban igénybejelentést szolgáló nyomtatványt is csatolni kell.

(3) A dolgozó bejelentése alapján a vállalatnak 30 napon belül kell a kártérítést a dolgozó részére kifizetnie, illetőleg ha az igénnyel, vagy annak mértékével nem ért egyet, erről e határidőn belül köteles a dolgozót értesíteni. Ez utóbbi esetben, valamint, ha a vállalat 30 napos határidőn belül intézkedést nem tett, a dolgozó a Munka Törvénykönyve XVII. fejezetében foglalt szabályok szerint panaszt terjeszthet elő.

(4) A hozzátartozók kártérítési igénye esetén az (1)—(2) bekezdésben foglaltakat azzal az eltéréssel kell alkalmazni, hogy a vállalat a dolgozó halálát követően haladéktalanul köteles a hozzátartozók figyelmét a bejelentés megtételére felhívni.

III.

A magánmunkáltató felelőssége

13. §.

Az Mt. 123/A. rendelkezéseit, valamint e rendelet szabályait a háztartás körében foglalkoztatott dolgozót ért sérelemért való felelősségre azzal az eltéréssel kell alkalmazni, hogy a magánmunkáltató abban az esetben mentesül a felelősség alól, ha bizonyítja, hogy a sérelem bekövetkeztében vétkesség nem terheli.

IV.

Hatálybaléptető és átmeneti rendelkezések

14. §.

(1) Ez a rendelet kihirdetése napján lép hatályba.

(2) Az 1963. évi 34. számú törvényerejű rendelet, valamint e rendelet rendelkezéseit az 1961. évi április hó 1. napja után bekö-

vetkezett sérelmekre is alkalmazni kell, kivéve azokat, amelyekben a bíróság már jogerős határozatot hozott.

A 4/1967. (VI. 8.) MüM számú rendelet kihirdetése napján* lép hatályba, rendelkezéseit a folyamatban lévő ügyek elbírálása során is alkalmazni kell.

VERES JÓZSEF s. k.,
munkaügyi miniszter

Megjegyzés:

A rendeletben az Mt. és Mt. V. §-aira történő hivatkozásokat 1968. január 1-től az új Mt. és MT. V. hatályos rendelkezései szerint kell megfelelően figyelmbe venni.

---

*1967. évi június hó 8-án.

**A BELÜGYMINISZTERIUM
I. FŐCSOPORTFŐNÖKÉNEK**

3. számú

U T A S Í T Á S A

Budapest, 1970. évi március hó 14-én.

Tárgy: A szolgálati kötelemekkel összefüggő baleset, vagy betegség következtében elhunytak hozzátartozóinak segélyezése.

A szolgálati kötelemekkel összefüggő baleset, vagy betegség következtében elhaltak hozzátartozóinak — belügyminiszter elvtárs döntése alapján — a 49/1967. (XI. 22.) Korm. számú rendeletben szabályozott kártérítésen kívül a Belügyminisztérium egyszeri segélyt folyósít. A segélyre jogosultság megállapítására és folyósítására az alábbi

u t a s í t á s t

adom ki:

1. Jogosult az egyszeri segélyre a szolgálati kötelemek teljesítésével összefüggő baleset vagy betegség miatt elhunyt

— hivatásos állományú,

— hadkötelezettség alapján katonai szolgálatot teljesítő

legközelebbi hozzátartozója.

Kivételesen megállapítható az egyszeri segélyre való jogosultság az önkéntes rendőr, önkéntes tűzoltó, a szolgálati feladatok ellátásába bevont polgári személy, a BM polgári alkalmazott hozzátartozójának is, ha azt az elhalálozással összefüggő szolgálati esemény összes körülményei indokoltá teszik.

2. Szolgálati kötelemekkel összefüggő baleset, illetve betegség a hivatásos állományba tartozók, az önkéntes rendőrök, tűzoltók szolgálati feladatai ellátásába bevont polgári személyek és BM polgári alkalmazottak esetében a 4/1967. számú miniszterhelyettesi utasítás IV/23., illetve 24., hadkötelezettség alapján katonai szolgálatot telje-

sítők esetében az 5/1967. számú miniszterhelyettesi utasítás 17. pontja szerint annak minősíthető baleset, illetve betegség.

3. A segély összege:

- a) valamennyi hivatásos állományú, továbbá tartalékos tiszt és tiszthelyettes hozzátartozója részére az elhalálozás előtti három havi illetménynek megfelelő összeg;
- b) a sor-, vagy tartalékos katonai szolgálatot teljesítő határőr, karhatalmi őr és tiszt, a katonai főiskolai hallgató, a tartalékos tiszti kiképzésben résztvevő növendék hozzátartozója részére 3 000,— Ft;
- c) az önkéntes rendőrök, önkéntes tűzoltók, a szolgálati feladatok ellátásába bevont polgári személyek, illetve BM polgári alkalmazottak esetében, amennyiben a jogosultság kivételesen megállapítást nyert, az elhalálozás előtti három havi illetménynek megfelelő összeg, de legalább 3 000,— Ft.

4. Csak kivételesen, az elhalálozás összes körülményeinek és a hátramaradt hozzátartozó szociális helyzetének mérlegelése alapján állapítható meg a hozzátartozó segélyre való jogosultsága, ha az elhalálozást az elhunyt súlyos gondatlansága idézte elő.

Ebben az esetben az egyszeri segély a 3. pontban meghatározottnál kisebb összegben is megállapítható.

Öngyilkosság esetén segély nem adható.

5. A segélyt a legközelebbi hozzátartozó kezéhez kell kifizetni.

A hozzátartozók sorrendje:

- a) az elhalálozást megelőzően közös háztartásban élt feleség, élettárs;
- b) ezek hiányában az önálló keresettel nem rendelkező gyermek, (gyermekek);
- c) feleség, vagy gyermek hiányában a részben, vagy teljesen eltartott szülő, illetve saját háztartásban eltartott más hozzátartozó.

6. Az 1—4. pontok szerinti segély engedélyezése és folyósítása a BM Terv- és Pénzügyi Csoportfőnökség feladata.

7. A halálesetnek a szolgálati kötelemekkel teljesítésével való összefüggését, az elhunyt magatartásának a halál bekövetkezésében való közrehatását, a halálesetről készült jegyzőkönyvek és a FÜV Bi-

zottság minősítése, illetőleg az egységparancsnok véleményének figyelembe vételével kell elbírálni. Ezért:

- a) hivatásos állományú esetén a szolgálati hely szerint illetékes BM orvos az 1967. évi 4. számú miniszterhelyettesi utasítással előírt „Sérülési jegyzőkönyv”-et az I. fokú FÜV Bizottsághoz két példányban terjessze fel.

A FÜV Bizottság az elhalálozás minősítésére vonatkozó megállapítását és a jegyzőkönyv egy példányát haladéktalanul továbbítja a BM Terv- és Pénzügyi Csoportfőnökség Illetmény és Munkaügyi Osztályához;

- b) hadkötelezettség alapján sorkatonai, vagy tartalékos, katonai szolgálatot teljesített személy esetén, ha a haláleset az egység parancsnokának döntése értelmében a katonai kötelmekkel összefüggőnek minősül, az 1967. évi 5. számú miniszterhelyettesi utasítás rendelkezéseinek megfelelően felvett „Jegyzőkönyv” egy hiteles másolati példányát kell sürgősen az előző alpontban említett osztályhoz felterjeszteni;

- c) az a) és b) alpont alatti jegyzőkönyvek megküldésével egyidejűleg írásban jelenteni kell az 5. pont szerint jogosult hozzátartozó nevét és pontos lakcímét.

A parancsnoknak nyilatkoznia kell arról, hogy az elhalálozás bekövetkezésében az elhunyt gondatlansága szerepet játszott-e, vagy sem. Ha a gondatlanság fennáll, arra vonatkozólag is nyilatkoznia kell, hogy az miben állott és milyen súlyosnak ítéltető.

Ha az elhalálozott hivatásos állományú volt, továbbá ha tartalékos tiszt, illetve tiszthelyettes, akkor a haláleset előtti utolsó három havi — családi pótlék nélküli — bruttó illetményét is közölni kell.

8. Amennyiben a katonai kötelmekkel összefüggő baleset, vagy megbetegedés időpontja és a halál bekövetkezése között hosszabb idő telik el, az elhalt pedig már nem tartozik állományba, a BM Terv- és Pénzügyi Csoportfőnökség biztosítsa, hogy ezek a halálesetek is tudomására jussanak és az érdekelt hozzátartozók segélyben részesülhessenek.

9. Az elhalálozás, illetve a hozzátartozók anyagi helyzete tekintetében fennálló különösen méltányolandó körülmények esetén az állományilag illetékes parancsnok szolgálati úton, a jelen utasítás 3. pontja alapján járó segélyen kívül további segélyezésre is tehet javaslatot a belügyminiszter elvtárshoz.

10. A jelen utasítás alapján kifizetett segély a parancsnoki segélyezéstől független.

11. Az üzemi baleset következtében elhalálozott BM polgári alkalmazottak hozzátartozói a 9. pontban megjelölt esetben és módon részesíthetők külön segélyben.

12. Ezen utasítás alapján járó segélyben az 1969. június hó 1. napja után elhalálozottak hozzátartozói részesíthetők. Kivétel ez alól a 9. pont szerinti segély, amely akkor is engedélyezhető, ha az elhalálozás ugyan 1969. június 1. napján, vagy az előtt történt, azonban emiatt indult kártérítési eljárás még folyamatban van.

A segélyt a 02/21. „Segély” költségvetési tétel terhére kell folyósítani, illetőleg elszámolni.

Az utasítást a személyi állománnyal a szükséges mértékben ismertetni kell. A pártszervezeteket felkérem, hogy a tragikus elhalálozások anyagi segítséggel is történő enyhítésének megvalósulását kísérik figyelemmel, illetőleg a parancsnokok részére utasításom végrehajtásához adjanak megfelelő támogatást.

DR. LANTOS JÓZSEF s. k.,

r. ezredes

BM I. főcsoportfőnök